

De viktiga samhällsfrågorna!

En kvalitativ studie av vilka didaktiska strategier som lärare i årskurs 1-3 har i arbetet med aktuella samhällsfrågor

Av: Jeanette Johansson

Handledare: Fredrika Björklund
Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande
Självständigt arbete 2 15 hp
Samhällskunskap | Ht-terminen 2017
Programmet för Grundlärarutbildningen med interkulturell profil, mot
förskoleklass och årskurs 1-3

Abstract

The important social issues!

A qualitative study of which didactic strategies that teachers use in grades 1-3 when they working with current social issues

Author: Jeanette Johansson, autumn term 2017

Supervisor: Fredrika Björklund

The aim of this study is to find out which didactic strategies teachers use in grades 1-3 when they are working with current social issues in a social science classroom. Previous research in the field of social science is poorly studied and especially studies on how it is in the classroom. There are no studies for grades 1-3. In order to achieve the goal in this investigation, I have used interviews and observations as a method. The observation is done in three classes, one class for each grade. After the observations I have conducted interviews with the teachers of the classes. In order to analyse the subject matter, I have used Odenstad's three profiles. The profiles are: orientation, analysis and discussion. With these three profiles I have categorized the content of the lessons. The result shows that there are both similarities and differences between the three teacher strategies and lessons. All teachers' work is more or less between the orientation- and the discussion profile. Strategies that all three teachers use are to describe and explain to show association in the matter. One teacher has a strategy of using the subject of history to make associations. She also relates to the students' previous knowledge and impressions. Another teacher seems to have the strategy that the lesson about current social issues should give the students new concepts. Another strategy is to use a map of the world to make association in the matter. The last teacher also uses a world map to increase understanding and when she does it she take the opportunity to repeat the continents and countries. She also seems to have a strategy of using the social science lesson to train students to a suitable behaviour. Previous research shows, among other things, that social science is an invisible subject and that it works as a support to the other socially oriented subjects. In my study, I can see parts of that invisibility, but I can also see that social science is it's own subject and a very living one.

Keywords: Current social issues, didactic strategies, orientation, analysis and discussion

Nyckelord: Aktuella samhällsfrågor, didaktiska strategier, orienteringsämne, analysämne, diskussionsämne

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	5
2. Syfte	7
2.1 Frågeställningar	7
3. Forskningsbakgrund.....	7
4. Teoretisk utgångspunkt	10
4.1 Samhällskunskap som ett orienteringsämne	10
4.2 Samhällskunskap som ett analysämne	10
4.3 Samhällskunskap som ett diskussionsämne	11
4.4 Teoretisk modell	11
5. Metod och material	14
5.1 Urval av material	14
5.2 Urval av skola och lärare.....	15
5.3 Etiska överväganden	15
5.4 Tillförlitlighet och generaliserbarhet.....	16
5.5 Analysmetod/bearbetning av material.....	17
6. Resultat och analys	17
6.1 Resultat och analys i årskurs 1	17
6.2 Resultat och analys i årskurs 2	21
6.3 Resultat och analys i årskurs 3	26
7. Diskussion.....	31
7.1 Vilka didaktiska strategier används och varför?	34
7.2 Vilket undervisningsmaterial används och hur använder läraren materialet?.....	35

7.3 Vilken typ av frågor tas upp i de olika årskurserna och vilka frågor utesluts? Vilka frågor betraktas som svåra att ta upp och varför?	36
7.4 Didaktiska implikationer	37
8. Slutsats	37
9. Slutdiskussion	38
10. Vidare forskning.....	39
11. Referenslista	40
11.1 Otryckta källor.....	42
Bilaga 1	43
Bilaga 2	44
Bilaga 3	45

1. Inledning

Det här självständiga arbetet handlar om samhällskunskap och vilka didaktiska strategier lärare har för att undervisa om aktuella samhällsfrågor i årskurs 1-3. Det kan ses som något komplicerat att undervisa om aktuella samhällsfrågor, då samhället är i ständig förändring. Samhället förändras och de samhällsfrågor som var viktiga för tio år sedan är kanske inte aktuella idag. Det som är aktuellt i dag kanske överhuvudtaget inte fanns för tio år sedan. Man kan på så vis säga att aktuella samhällsfrågor är en ”flytande” kunskap.

Orsaken till att ämnet är intressant att undersöka är att forskningsfältet inom de samhällsorienterade ämnena är delvist utforskat. Inom vissa delar finns det en hel del forskning men inom andra finns det ingenting. Enligt Christina Odenstad (2014, s. 9) finns det inte så mycket forskning inom området samhällskunskap. Det som finns är för grundskolans senare del och gymnasiet. Den vanligaste forskningen inom detta område är om läromedel. Däremot grundskolans tidigare år och forskning om vad som händer i klassrummet finns det inte mycket forskning om (Ibid 2014, s. 9). Därför är det extra intressant att få nya kunskaper inom detta område.

Eftersom att samhällsfrågorna förändras hela tiden och att jag ska bli den som förmedlar dessa frågor i mitt kommande yrke som lärare, så föds det frågor inom mig. Vad ska jag ha för strategier när jag förmedlar dessa samhällsfrågor? Hur håller jag mig själv uppdaterad? Var hittar jag en lämplig information för eleverna att ta till sig? Hur mycket ska jag berätta om saker som sker i vår omgivning? Finns det en gräns för vad som kan vara för otäckt för eleverna och därför inte bör undervisas om? Frågorna är många och det kanske beror på att jag som lärare fyller en viktig funktion i elevernas lärande och att jag inte vill misslyckas i mitt uppdrag.

Enligt Helene Gustavsson (2016) visar forskning att läraren är den absolut viktigaste faktorn för elevens lärande och att lärare behöver ämnesfortbildning för att få nya kunskaper. Rektorer och skolchefer visar ansatser till att uppfatta ämnen som konstanta, trots att ämnen är i ständig förändring. I ämnet samhällskunskap sker det väldigt snabba förändringar, eftersom det specifikt handlar om samhället som det är idag. De snabba förändringarna gör att nyhetsbevakning blir en viktig del i samhällsundervisningen (Gustavsson 2016).

Men räcker det då med att jag som lärare sätter på ”Lilla aktuellt”, så att eleverna blir uppdaterade inom de aktuella samhällsfrågorna? Jag tror inte det, därför vill jag ta reda på vilka didaktiska strategier andra lärare har och hur de avgränsar valet av aktuella samhällsfrågor.

Nedan följer ett avsnitt om vad som står i läroplanen och i kommentarmaterialet till ämnet samhällskunskap. Därefter får vi inblick i hur eleverna uppnår kraven i enlighet med SO-utvärderingen från 2003.

1.1 Bakgrund

Om samhällskunskap står det i läroplanens syftestext:

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, rättsliga, mediala och politiska aspekter centrala (Skolverket 2017a, s. 218).

I kommentarer till kursplanen i samhällskunskap förklaras att helhetssyn inte bara är att se helheten, det är minst lika viktigt att se samhällsfrågor ur olika perspektiv (Skolverket 2017b, s. 6). Syftestexten i läroplanen är avsedd för årskurserna 1-9, citatet ovan kan därför ses som alltför komplicerad för årskurs 1-3. Däremot står det i det centrala innehållet för årskurs 1-3 att ämnet ska behandla ”aktuella samhällsfrågor i olika medier” (Skolverket 2017a, s. 220). Om man sedan tittar på kunskapskraven för årskurs 3 står det: ”Eleven kan ta del av enkel information i olika medier och samtala om elevnära samhällsfrågor genom att framföra synpunkter, ge kommentarer och ställa frågor” (Skolverket 2017a, s. 224).

I kommentarmaterialet till kursplanen i samhällskunskap står det att ett centralt syfte i ämnet samhällskunskap är att göra samhället och världen begriplig för eleverna. Då behöver eleverna kunna vetenskapliga begrepp inom samhälle och modeller som jämför, beskriver, förklarar och generaliserar olika samhällsfenomen och deras samband (Skolverket 2017b, s. 8). Om modeller står det så här:

En samhällsvetenskaplig analysmodell kan vara att på ett organiserat sätt undersöka orsaker och konsekvenser och att föreslå alternativa lösningar och åtgärder. Den modellen kan användas från årskurs 1 och framåt eftersom den kan tillämpas på frågeställningar av olika omfattning och komplexitet (Skolverket 2017b, s. 8).

SO-utvärderingen 2003 visar att måluppfyllelsen inom SO-fältet är ganska dålig. De kunskaper som eleverna har om till exempel politik, ekonomi och olika orsaker till samhällsförändringar är bristfälliga i relation till kunskapsmålen i styrdokumentet (Skolverket 2005, s. 130). Utvärderingen är utförd för årskurs fem och nio, men kunskaperna lär inte vara bättre i lägre åldrar. Kan de dåliga resultaten bero på att undervisningen inom de samhällsorienterade ämnena inte tas på samma allvar som andra ämnen?

I en artikelsamling om didaktik inom de samhällsorienterade ämnena menar Tore Almius (2006, s. 3) och de övriga författarna att grundskolans fokus är på ämnet svenska, engelska och matematik. Det är dessa ämnen som har nationella prov och det är även de ämnen som krävs som behörighet till gymnasium. Tendensen är att grundskolan blir en treämnesskola. Vidare menar de att SO-ämnet är det viktigaste ämnet i skolan, då eleverna inom ämnet till exempel får kunskaper om attityder och demokrati.

Idag när det händer så mycket i världen och här i Sverige kanske det är extra viktigt att elever i grundskolan får kunskaper och blir intresserade av vad som händer i vårt samhälle. Eftersom utvärderingen ovan är utförd i årskurs fem och nio, så ser jag det som extra intressant att undersöka hur lärarens arbete med aktuella samhällsfrågor ter sig i årskurs 1-3.

2. Syfte

Syftet är att undersöka hur lärare arbetar didaktiskt med aktuella samhällsfrågor i årskurserna 1-3.

2.1 Frågeställningar

- Vilka didaktiska strategier används och varför?
- Vilket undervisningsmaterial används och hur använder läraren materialet?
- Vilken typ av frågor tas upp i de olika årskurserna och vilka frågor utesluts? Vilka frågor betraktas som svåra att ta upp och varför?

3. Forskningsbakgrund

Som nämnts tidigare finns det inte någon forskning som är helt relevant för det här arbetet. Det har gjorts en inventering av olika forskningsområden inom de SO-orienterade ämnena. Inventeringen utfördes av Anna Johnsson Harrie FD, lektor i pedagogiskt arbete på Linköpings universitet. Syftet med inventeringen var att skapa en bild av var ämnena geografi, historia, religion och samhällskunskap står idag och vilket forskningsområde som är i fokus. Avgränsningen i inventeringen ligger mellan åren 2000 till 2011 och studierna behandlar ämnesdidaktik inom en skolkontext. I summeringen av samhällskunskapsämnet får man reda på att den större delen av den forskning som finns är dels om läromedel och dels om demokratibegreppet. Men Johnsson uppger även om att det finns licentiatavhandlingar från 2011 som handlar om samhällskunskapslärare och undervisning, dock avser dessa avhandlingar högstadium och gymnasium (Johnsson Harrie 2011, s. 21-22).

I jakt på någon av dessa licentiatavhandlingar så hittar jag en avhandling som är skriven av Jessica Jarhall. Avhandlingen är inom historieämnet. Eftersom forskningsområdet inom samhällskunskap är begränsat vill jag lyfta upp denna avhandling då det i den finns relevanta aspekter för det som jag undersöker. Syftet med studien är att undersöka lärares strategier och

undervisningsmönster (Jarhall 2012, s. 33). Hon har gjort en intervjustudie av fem lärare från två olika skolor på högstadiet. Det är lärarens utsagor om undervisningen som hon vill synliggöra (Ibid 2012, s. 58- 59). I intervjuerna framkommer att det är viktigt med goda ämneskunskaper för att man som lärare ska kunna dra paralleller och kunna använda berättande och svara på elevernas frågor (Ibid 2012, s. 155). Ett dilemma i historieundervisningen är hur man gör ämnet intressant för eleverna och hur stoffet ska knytas till den tiden vi lever i. Alla lärare i studien är överens om att målet är att eleverna ska få en nutidsförståelse. Det kan ske på två sätt. Det ena är att väva in de aktuella offentliga händelserna eller att relatera till personliga erfarenheter eller upplevelser (Ibid 2012, s. 157). Lärarna berättar att eleverna har väldigt litet inflytande över vilka arbetsområden som ska behandlas, men utefter deras frågor och önskningsar kan undervisningen styras lite (Ibid 2012, s. 158). Lärarna i studien talar om yttre och inre mål som ska samverka i undervisningen. De yttre målen handlar om fostran av eleverna till ansvarstagande medborgare och de inre målen handlar om en förståelse för tidsbundenheten och att se samband i historia. Lärarna anser att språkbruket inom undervisningen spelar en viktig roll. Termer och begrepp gör att språket blir tydligt och underlättar kommunikationen med andra. Jarhall kommer fram till att varje lärare har sina egna undervisningsmönster och strategier, men att de ändå innehåller gemensamma drag (Ibid 2012, s. 163-169).

I mitt fortsatta sökande efter relevant forskning hamnar jag i en artikelsamling som heter *Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science education*. Där hittar jag en artikel som är skriven av Johan Sandahl. Artikeln är baserad på Sandahls Licentiatavhandling från 2011. Målet med Studien i avhandlingen var att undersöka hur samhällskunskapslärare och studenter resonerar om engagemang i relation till ett samhällsvetenskapligt problem i samhällskunskapsundervisningen (Sandahl 2013, s. 165). Undervisningen handlar om globalitetsbegreppet och till hjälp i undersökningen använder Sandahl första och andra ordningens kunskaper. Första ordningens kunskaper är fakta, termer och begrepp som finns inom ämnet. Andra ordningens kunskaper är bland annat processkunskaper, till exempel hur man går tillväga när vi skaffar -, analyserar - och kritiskt granskar diskurser i samhället (Ibid 2013, s. 163). Studien varade i 2 månader och utfördes med intervju av sex lärare på gymnasiet. Intervjuerna handlade om materialet läraren använde sig av och om klassrumssituationen (Ibid 2013, s. 165). Utifrån andra ordningens kunskaper kommer Sandahl fram till att lärarna vill att eleverna tänker vetenskapligt och att de tolkar både politiska, ekonomiska och sociala frågor med hjälp av bevis, perspektiv och orsakssamband (Ibid 2013, s. 172). Sedan kommer han fram

till att det är en didaktisk utmaning att navigera eleverna mellan å ena sidan en sann bild av världen, å andra sidan att eleverna inte ska känna att de inte kan göra något åt problemet (Ibid 2013, s. 173).

Efter vidare sökningar efter relevant forskning fann jag en artikel som också är publicerad på Nordidactica. Den här studien är utförd av Martin Kristiansson som är lektor i samhällskunskapernas didaktik vid Karlstads universitet. I inledningen redogör han för vilken typ av forskning som har gjorts tidigare. Han säger att mestadels har det handlat om demokratiskt medborgarskap. Han säger att det är sällan som samhällskunskapen studerats som ett eget studieobjekt. Det som har gjorts är då på högstadium och gymnasiet. Han säger att riktar man blickarna mot mellan- och lågstadiet finns det inga studier i nutid (Kristiansson 2014, s. 213). Artikelns fokus är att ta reda på vad som kännetecknar ämnet samhällskunskap på svenskt mellanstadium och vad ämnet innehåller. Sedan vill han ta reda på hur dessa kännetecken och innehållet förstås i relation till läroplanen om ämnesbunden måluppfyllelse (Ibid 2014, s. 214). Han använder sig av intervju som metod. Han intervjuar sju lärare som arbetar i samma kommun. Han sammanfattade intervjuerna i text och gav lärarna texten som stöd för en efterföljande gruppintervju (Ibid 2014, s. 215). Resultatet av intervjuerna visar upp en osammanhängande och ett otydligt samhällskunskapsämne, som de undervisar förhållandevis lite om. Det är frågor som demokrati som dominerar. Annat innehåll som till exempel aktuella händelser och ekonomi återkommer också, men de är mindre sammanhängande och omfattningsrika (Ibid 2014, s. 216). En tolkning utifrån intervjuerna om samhällskunskapsämnets kännetecken är: "Ämnet är ett stort, föränderligt nutidsämne som går in andra ämnen. Förändligheten i ämnet kräver att lärarna ständigt håller sig uppdaterade" (Ibid 2014, s. 217). I studien kommer han fram till att ingen av lärarna har en renodlad lärobok i samhällskunskap (Ibid 2014, s. 224). Samhällskunskapen har en avsaknad av ämnesmarkörer. Ämnet historia har bland annat "tid" som en tydlig ämnesmarkör (dåtid och förflutet) och geografi har "rum" (karta) som ämnesmarkör men samhällskunskapen har inte en tydlig markör. Samhällskunskapsämnet är ett ämne som stödjer andra ämnen, men det är ett osynligt eget ämne enligt de intervjuade lärarna (Ibid 2014, s. 227-229). Det är ämnesmarkörerna som gör ett ämne synligt (Ibid 2014, s. 231).

I det här avsnittet har jag visat på att det finns lite forskning på området och att inom det området jag undersöker finns det ingenting. Jag har presenterat en studie om historieämnet och vilka strategier lärarna använde sig av. Sedan har jag presenterat en artikel inom samhällskunskap

där första och andra ordningens kunskaper används för att synliggöra hur de arbetar i klassrummet med globaliseringsfrågan. Vidare handlade nästa studie om bland annat ämnesmarkörer och att det är markörerna som synliggör ämnet.

4. Teoretisk utgångspunkt

För att se vilka ämnesdidaktiska strategier som lärarna använder sig av i sin undervisning om aktuella samhällsfrågor använder jag mig av tre begrepp som Odenstad benämner som de tre ämnesdidaktiska profilerna. Profilerna är samhällskunskap som ett orienteringsämne, analysämne och ett diskussionsämne (Odenstad 2014, s. 52). Odenstad (2012, s. 173) menar att dessa tre profiler inte ska ses som avskilda från varandra utan ska snarare ses som ett sätt att känneteckna ämnet samhällskunskap. Med det menas att de ämnesdidaktiska profilerna kan vara mer eller mindre framträdande i undervisningen. Jag tolkar detta som att det är tre olika sätt att förhålla sig till samhällskunskap och att profilerna är olika och går inte ihop med varandra i teorin men i praktiken så använder man sig av alla tre. Undervisningen kan på så vis ha olika riktningar i form av orientering, analys och diskussion.

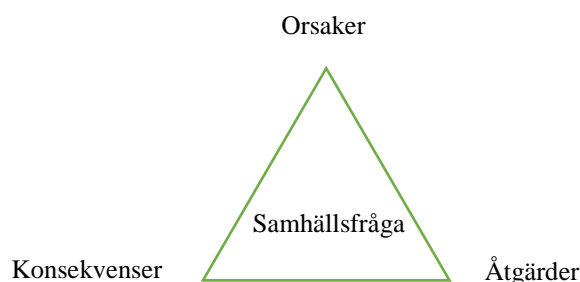
4.1 Samhällskunskap som ett orienteringsämne

För att kunna arbeta med aktuella samhällsfrågor behöver eleverna orientering inom det kunskapsområdet. Orienteringsämnet handlar om att strukturera upp innehållet på vilket sätt begrepp och samhällsstrukturer hänger samman (Odenstad 2014, s. 53). Det handlar om att eleverna ska få kunskaper om olika begrepp och institutioner. Vidare rör det sig om att orientera eleverna genom information om hur samhället är organiserat (Odenstad 2012, s. 172). För att både kunna diskutera och analysera eller beskriva samband behöver eleverna kunna olika begrepp och samhällsstrukturer (Odenstad 2014, s. 53). Med det menas att eleverna måste vara välorienterade inom ämnet innan de kan börja att analysera. Om eleverna inte är välorienterade kommer det att bli svårt att föra underbyggda resonemang (Ibid 2014, s. 53).

4.2 Samhällskunskap som ett analysämne

För att kunna analysera behöver man se orsaker, konsekvenser och möjliga åtgärder kring olika samhällsfrågor (Odenstad 2012, s. 172).

Odenstad (2014, s. 55) menar att man kan använda sig av modeller i undervisningen. Här nedan finns en modell som både lärare och elever kan använda vid analys.

Modell från Odenstad (2014, s. 55).

Analysmodellen kan användas som ett redskap för att identifiera och resonera runt olika samhällsfrågor genom att se orsaker, konsekvenser och åtgärder. Eleven kan utifrån modellen jämföra och se för- och nackdelar (Odenstad 2012, s. 172).

4.3 Samhällskunskap som ett diskussionsämne

Inom samhällskunskapsämnet är det vanligt att det förekommer diskussioner. Diskussionsämnet handlar om att resonera med hjälp av underbyggda argument och att kunna se att det finns olika perspektiv på ett och samma fenomen. (Odenstad 2013, s. 62). En diskussion handlar om att resonera, argumentera och att kunna ta ställning utifrån en ståndpunkt (Odenstad 2012, s. 172-173).

4.4 Teoretisk modell

Här nedan följer min teoretiska modell som jag kommer att använda mig av för att kunna synliggöra de tre profilerna i min bearbetning av materialet. Modellen är till för att tydliggöra vad varje profil handlar om och att relatera modellen till mina frågeställningar om aktuella samhällsfrågor. Mina frågeställningar finns till vänster i modellen och sedan relateras de till orienteringsämne, analysämne och diskussionsämne. Efter modellen följer ett tydliggörande av hur begreppen och definitionerna hänger samman med Odenstads tre profiler.

Frågeställningar	Orienteringsämne	Analysämne	Diskussionsämne
Vilka didaktiska strategier används och varför?	Beskriva	Förklara	Argumentera (diskutera)
Vilket undervisningsmaterial används och hur använder läraren materialet?	För att bredda kunskaper	För att fördjupa kunskaper	Som intresseväckare (elevstyrt)
Vilken typ av frågor tas upp i de olika årskurserna och vilka frågor utesluts? Vilka frågor betraktas som svåra att ta upp och varför?	Hur frågor	Varför frågor	Öppna frågor och värderingsfrågor

Orienteringsämnet:

Jag använder mig av begreppet beskriva i den här kategorin för att eleverna behöver en beskrivning för att kunna förstå olika begrepp och strukturer. Inom orienteringsämnet är det viktigt att strukturera upp och låta eleverna se samband om hur det aktuella kunskapsområdet hänger ihop med andra områden. Eleven ska genom den orienterade undervisningen kunna förstå samhällsstrukturer, lära sig nya begrepp och institutioner (Odenstad 2012, s. 172). Inom det här området är materialet till för att bredda kunskaper eftersom det är här som eleverna får sambanden och strukturen av kunskapsområdet. Enligt Odenstad (2017, s. 10) behöver läraren vara trygg i sina ämneskunskaper och kunna anpassa och konkretisera undervisningen. Eftersom den orienterade undervisningen ska fortlöpa genom att läraren ställer frågor så är det ”hur” frågor som hänger ihop med det orienterade ämnet (ex. hur hänger det här ihop med det här?). ”Hur” frågor är beskrivande frågor och därför hänger det ihop med den orienterade undervisningen.

Analysämnet:

I den här kategorin använder jag begreppet förklara för att inom analysämnet behöver eleverna en djupare förståelse för att kunna förklara samband. Då räcker det inte med att redogöra eller beskriva om institutioner (Odenstad 2017, s. 20). Definitionen av analysämnet är att använda modeller för att tydliggöra för eleverna hur de ska analysera (orsak, konsekvens och åtgärd). Det gäller att förstå att frågorna besvaras olika utifrån olika perspektiv, som ekonomiskt - politiskt - och socialt perspektiv (Ibid 2017, s. 20). Där av är materialet till för att fördjupa kunskaper för att det sedan ska kunna analyseras. De frågor som tas upp inom analysämnet är mer övergripande frågor om politik, ekonomi och sociala aspekter. Inom den här kategorin har jag lagt in ”varför” frågor, eftersom i analysen frågar man varför hela tiden (ex. varför blev det så här?). ”Varför” frågor är förklaringsfrågor och därför hänger det ihop med analysämnet.

Diskussionsämnet:

I den här kategorin använder jag begreppet argumentera och diskutera för att det är ett kännetecken för att föra en diskussion. Diskussionsämnet handlar om att eleverna får öva på att argumentera. Argumentationen kanske inte är helt underbyggda av faktakunskaper, men det bör ändå förekomma ett underbyggt resonemang (Ibid 2017, s. 24). Likt med analysämnet kan ett ämne även diskuteras utifrån olika perspektiv. Hur läraren använder materialet har jag definierat som intresseväckare. Med det menar jag att det är eleverna som styr vad som tas upp på lektionen eftersom att det borde vara lättare att få igång en diskussion om eleverna är intresserade. De frågor som tas upp inom diskussionsämnet är värderingsfrågor och öppna frågor (för att det ska finnas utrymme för diskussion).

5. Metod och material

För att besvara mina frågeställningar använde jag mig av observationer och intervjuer av tre klasser och tre lärare. Jag började med att observera lektioner där aktuella samhällsfrågor togs upp. Eftersom vi hade kommit överens om att jag skulle komma så såg de tre lärarna till att lektionerna innehöll aktuella samhällsfrågor. Observationerna utfördes med hjälp av ett observationsschema (Bilaga 1). Observationen skedde öppet och passivt. Med det menas att eleverna har fått information om vad jag gör där och att jag öppet visar mig, men att jag inte medverkar aktivt under lektionen (Ahrne & Svensson 2015, 98-100).

Efter varje observation genomfördes intervjun med klassens lärare (som höll i undervisningen). Dock fick jag göra tvärt om med läraren i årskurs 3, då det fungerade bättre för henne att intervjun var före observationen. Vid varje intervju använde jag mig av mina förberedda intervjufrågor (Bilaga 2). Dock blev intervjun mer som ett samtal, där jag endast tog stöd av mina frågor vid behov. Under intervjun använde jag mig av ljudupptagning av lärarna i årskurs 2 och 3. Anledningen till ljudupptagningen var i fall att jag inte skulle hinna med att anteckna allt som sades.

5.1 Urval av material

Utifrån frågeställningarna och syftet var det lämpligt att använda sig av intervju och observation som metod. Observationerna stödjer mig genom att jag får en inblick i hur lektionerna går till. Jag kan bland annat se vilka strategier som läraren använder. Även vilket material som används kan jag till viss del se under en observation, men jag behöver intervjun för att få djupare svar om varför läraren väljer den informationen och varför lektionerna är planerade på ett visst sätt. Dessutom bidrar observationen till att nya frågor inför intervjun uppkommer. Där av görs observationerna först och intervjuerna efter (förutom i årskurs 3).

Jag valde att samla in material i tre olika klasser på samma skola. De tre klasserna är ifrån olika årskurser, en från årskurs 1, en från årskurs 2 och en från årskurs 3. Jag valde att förhålla mig till olika årskurser för att möjligtvis få ett bredare material, då det är möjligt att olika årskurser kanske arbetar på olika sätt.

5.2 Urval av skola och lärare

När metoden för undersökningen var utarbetad kontaktade jag en av mina VFU handledare, för att möjligtvis göra min undersökning där. Sedan har jag använt mig av snöbollsurval. Det vill säga att min handledare föreslog två kontakter som jag kontaktade (Ahrne & Svensson 2015, s. 41). Det som var positivt med att göra urvalet genom en annan kontakt, var att de båda andra troligtvis svarade ja på grund av att jag skrev i mailet (Bilaga 3) till dem att jag fått rekommendationer om att kontakta dem. Att jag valde tre klasser och tre lärare föll sig naturligt eftersom det är årskurs ett till tre som jag är intresserad av.

5.3 Etiska överväganden

Jag har förhållit mig till de forskningsetiska principerna som vetenskapsrådet (2002) anger. Dessa principer är kravet om information, samtycke, konfidentialitet och nyttjande.

Informations- och samtyckeskravet har jag tillgodosett då jag genom samförstånd med lärarna gjorde observationer i klasserna. Jag berättade för eleverna om vem jag var och vad jag gjorde där. Eftersom jag inte observerar en enskild elev behövs inget medgivande av föräldrarna. Vid intervjun av respektive lärare har de muntligt godkänt att bli intervjuade och ingå i min undersökning. Jag frågade om jag fick använda mig av ljudupptagning under intervjun, två av lärarna tyckte det gick bra, men läraren i årskurs 1 ville inte att jag skulle göra en ljudupptagning, därmed har ingen ljudupptagning gjorts vid intervjun i årskurs 1.

Konfidentialitets- och nyttjandekravet har jag också tillgodosett då jag upplyst lärarna om att jag endast kommer att nyttja mitt insamlade material till denna undersökning och att allt sker konfidentiellt. Jag talade även om att ingen annan kommer att lyssna på ljudupptagningen och att ingen annan kommer att ha tillgång till detta material.

I och med kravet om konfidentialitet så benämner jag endast lärarna som läraren i årskurs 1, läraren i årskurs 2 och läraren i årskurs 3.

5.4 Tillförlitlighet och generaliserbarhet

För att tillförlitligheten ska vara så bra som möjligt har jag använt mig av två olika metoder. Jag har använt observation och intervju för att få ett mer omfattande material i och med att jag kan jämföra intervjuvaren med det som jag observerat. Det som drar ner tillförlitligheten är att det är min tolkning av vad lärarna säger i intervjuerna och av det som händer i de olika klassrumssituationerna. Mina intervjufrågor kan även ha styrt samtalet i en viss riktning och att jag då har påverkat lärarna att svara det ”jag vill höra”. Även min närvaro under observationerna kan ha påverkat lärarna att säga och göra saker som de kanske inte skulle säga eller göra om jag inte var där. Dessutom kan min närvaro påverka eleverna på något vis. Därav kan jag inte vara helt säker på hur en lektion som behandlar aktuella samhällsfrågor ser ut i vanliga fall. Jag har inte använt mig av film eller ljudupptagning under observationerna och jag kan ha missat något av betydelse. Däremot stärks tillförlitligheten av att två av intervjuerna är utförda med ljudupptagning och sedan transkriberade. Det som också stärker tillförlitligheten är att observationen och intervjun hör ihop med varandra, observationen får på så vis stöd av intervjun.

Generaliserbarhet handlar om att kunna generalisera resultatet från studien till en större grupp (Stukát 2011, s. 133). Generaliserbarheten i den här studien är helt obefintlig. Man kan inte generalisera resultatet till en större grupp, då tre observationer och tre intervjuer är för lite för att kunna generalisera. Dessutom är det min tolkning av intervjuer och sådant som händer i klassrummen och det kan inte generaliseras till en större grupp. Men däremot kan min undersökning ändå bidra till insikter om hur lärarna arbetar i ett klassrum i ämnet samhällskunskap och vilka strategier de har. Det här är en pilotstudie och eftersom det är en pilotstudie så kan man se min studie som ett första försök att ta reda på vilka didaktiska strategier som lärarna har i undervisningen av aktuella samhällsfrågor i årskurs 1-3. Att det är en pilotstudie ökar i och för sig inte generaliserbarheten, men studien är ändå ett intressant bidrag inom forskningsområdet, eftersom det här är det enda som har gjorts inom detta fält (än så länge).

5.5 Analysmetod/bearbetning av material

För att bearbeta mitt material har jag först transkriberat de två intervjuerna och även renskrivit den tredje intervjun och observationsmaterialet. Sedan har jag använt mig av min teoretiska modell, för att sortera in materialet i de olika kategorierna och analysera dessa utifrån de tre ämnesdidaktiska profilerna. Sorteringen av observationsmaterialet har fokuserats på hur läraren har beskrivit och förklarat och om det i klassrummet har skett någon form av argumentation under mina observationer. Det föll sig naturligt att för varje nyhet analysera hur läraren pratade om nyheten. Använde hon ett beskrivande eller ett förklarande sätt? Öppnas det sedan upp för argumentation? Mina kategorisering ska inte ses som statiska, även om det kan låta som att jag lägger in undervisningsmoment i olika fack, så handlar det mer om vilken tendens som undervisningen lutar åt.

6. Resultat och analys

Här nedan kommer jag att analysera observationerna och intervjuerna för varje årskurs. Vid varje observation tittar jag först på hur klassrummet ser ut, för att se om det finns spår av SO-ämnet och framförallt aktuella samhällsfrågor i de olika klassrummen. Jag varvar observation och analys utefter varje nyhetsrapportering eller moment under lektionen. Därefter presenteras intervjun och analysen som följer är baserad på både intervjun och observationen.

6.1 Resultat och analys i årskurs 1

I klassrummet finns en almanacka och på tavlan hänger en färglagd världskarta i A4-format. Det finns ett bildkollage som eleverna ritat sedan de var på Nordiska museet. Jag ser inga spår av några arbeten med aktuella samhällsfrågor. Däremot finns det spår av historieämnet i form av bildkollaget. Den färglagda världskartan i A4-format var uppsatt i mitten på Whiteboardtavlan.

Lektionen började med att eleverna fick berätta om vad nyheter är för någonting. Från elevernas sida börjar de med att identifiera platser där nyheter finns som till exempel på TV och i tidningar. Läraren frågar om vad nyheter kan handla om och hur man gjorde innan det fanns TV, när det hände något i till exempel USA. En elev svarar att man kan gå och titta när det hänt

något. Läraren visar på kartan att världen är stor och även om det på kartan ser ut som om vi kan gå dit så är det för stora avstånd. Hon berättar för eleverna att förr i tiden innan televisionen kom så fick man inte reda på allt som hänt eller att det tog lång tid innan man visste vad som hänt i till exempel USA. Läraren säger: Kommer ni ihåg när vi var på Nordiska museet? Det var många som reste över havet för det var fattigt i Sverige. Sedan pratar hon om avståndet av att åka till USA igen. Även om det här första momentet inte handlar direkt om aktuella samhällsfrågor, utan är mer en introduktion till lektionen, så kan man ändå se en tendens till vilka ämnesdidaktiska strategier läraren använder sig av. Även om det blev en del diskussioner om vad nyheter är för något, så var inslaget ännu mer av en orienterande undervisning. Läraren orienterar eleverna till att se samband. Den här läraren använde sig mycket av den lilla världskartan och beskrivande för att tydliggöra avståndet så tog hon upp ett historiskt ögonblick som eleverna var bekanta med. Den historiska delen var att svenskarna åkte till USA. Eleverna visste redan att det tog jättelång tid för svenskarna att resa dit. Där av har läraren tydliggjort att avstånden är väldigt stora och att man därför inte kan gå dit för att titta på vad som har hänt.

Efter att de pratat om vad en nyhet är och vad som kan ingå i en nyhet tar läraren upp Dagens nyheter och visar en artikel om Donald Trump. Läraren håller upp tidningen och frågar om de vet vem han är. Sedan frågar hon var han bor och vad han är. Sedan kommer det en följdfråga på vad en president är. Eleverna svarar och kommer med inlägg. Sedan berättar läraren om Obama som var presidenten innan Trump och vilka bra saker han införde. Läraren beskriver att artikeln handlar om att man trodde att det var de fattiga som röstat på Trump, men det har visat sig att det var de rika som ville ha Trump som president. De rika vill behålla sina pengar och Trump vill att de rika ska få behålla sina pengar säger läraren. En elev säger att Trump är ganska elak och en annan säger att han hatar muslimer. Läraren ger eleverna ett samband när hon jämför Trump med Obama. Hon beskriver vad artikeln handlar om och de pratar om vad en president är. På så vis orienterar hon eleverna och eleverna får en bredare kunskap inom ämnet. I den här delen av lektionen pågår också en diskussion. I en diskussion ska eleverna resonera, argumentera och ta en ståndpunkt och även kunna se saker ur annat perspektiv (Odenstad 2012, s. 172-173). I den här diskussionen fanns det argument för att Trump är elak. En elev säger att Trump hatar muslimer. Dock förekom inte något annat perspektiv av Trump. Perspektivet var enhälligt med att Trump var elak. Flera elever sa olika saker om vad Trump har gjort eller saker som de inte tycker är bra med Trump. Det mesta handlade om eget tyckande men ett visst resonemang var lite underbyggda av tidigare nyheter eller kanske hörsägner.

Inför nästa artikel visar hon på kartan var Afrika, Europa och sedan Portugal ligger. Hon berättar vad artikeln handlar om. Artikeln handlar om att man har hittat flera miljoner gravar i Rio De Janeiro i Brasilien. Läraren beskriver att från Portugal kom det arméer och invaderade Brasilien och tog makten över landet, sedan fortsatte de till Afrika där de tog slavar. Vad är slavar? Frågar läraren. Hon fortsätter och säger, kommer ni ihåg när vi var på Nordiska museet? Sedan pratar de om slavar och om vad det är för något. Återigen använder hon nyheten till att orientera eleverna till att se samband. Hon ger eleverna samband mellan nutid och dåtid. Hon visar på kartan hur dessa arméer från Portugal har tagit sig till Brasilien och sedan till Afrika. Läraren försöker att få igång en diskussion också men den löper inte vidare. Det kan bero på att eleverna inte har den bredare kunskapen ännu. Med det menar jag att eleverna har för få bakgrundskunskaper för att kunna diskutera detta ämne till skillnad från Trump nyheten. För att kunna diskutera behövs det finnas en viss förförståelse och förkunskaper (Odenstad 2017, s. 24). Trump nyheten är en mer elevnära nyhet, då de flesta vet vem Trump är till skillnad från slaveriet i Portugal.

Den sista nyheten handlar om huruvida sexåringar ska ha en lekande undervisning eller börja i skolan på allvar när de är sex år. Läraren visar upp artikeln och läser rubriken: ”Låt sexåringar fortsätta att leka”. Hon förklarar inget utan frågar eleverna. – Vad tror ni den handlar om? Kan man lära sig något när man leker? När vi var på Nordiska museet då lekte vi, lärde vi oss något då? Hon förklarar väldigt kort om vad artikeln handlar om. Sedan läser hon upp något ur artikeln om barnaga och vissa barn berättar att i deras länder får man slå barn. I den här sista nyheten beskriver hon inte så mycket utifrån artikeln. Lärarens strategi i valet av den här artikeln var att den var elevnära och intressant för eleverna och att hon hade en förhoppning om att nyheten skulle leda till en diskussion. Hon börjar med att bara läsa upp rubriken och frågar sedan eleverna om vad artikeln kan handla om. Det ser jag som en tydlig strategi att få eleverna att börja diskutera. Alla elever är väl förtrogna med vad leka innebär. Eleverna kan ta ståndpunkt, resonera och argumentera, visserligen är det mest eget tyckande, men hela klassen var aktiva under denna del av lektionen. Det fanns kanske inga underbyggda resonemang men det är en övning för eleverna att föra en diskussion och hitta stöd för sina åsikter och att alla får komma till tals (Odenstad 2014, s. 62). Även om nyheten var till för att diskutera så förekom det en del beskrivande moment av barnaga där läraren breddar elevernas kunskaper.

När dessa tre nyheter var presenterade fick eleverna välja en nyhet att rita och skriva om. De flesta ritade Trump och väldigt många om sexåringar som leker. En del av eleverna gjorde en

egen nyhet. Ingen tog artikeln om gravarna. När detta var klart så frågade läraren om vad lektionen hade handlat om. Den första eleven svarade att den handlade om förr i tiden. Läraren var inte helt nöjd med svaret och en annan elev sa nyheter. Att eleverna valde att skriva och rita om artikeln om Trump och om sexåringars rätt till lek är inte så konstigt. Dessa två artiklar är mer elevnära artiklar och kan intressera eleverna. Frågetypen är mer av värderingsfrågor där eleverna kan tycka och tänka. Artiklarna blir då lättare att diskutera. Eleverna har en viss förförståelse för ämnet och de kan på så vis säga deras åsikt. Att ingen elev valde artikeln om gravarna från slaveriet i Portugal, är med all säkerhet att ämnet inte var tillräckligt elevnära. Inom varje artikel hänvisade läraren till historiska händelser. Jag tror att det var en medveten strategi för att visa eleverna samband och struktur till de nutida händelserna.

I intervjun börjar jag med att fråga om hon alltid utformar sina lektioner på samma sätt eller om hon har annat sätt att arbeta med aktuella samhällsfrågor. Hon svarar att ibland gör hon som hon gjorde vid denna observation, men att tiden inte räcker till, därför är det inte vanligt förekommande. Hon har sällan lektioner som är till för bara nyheter. Hon brukar mest använda sig av korta spontana små nyhetsrapporteringar. Hon säger att hon ofta tar de nyheter som handlar om elevernas ursprungsländer. Hon vill att nyheterna ska ha anknytning till barnen. Hon berättar om sin planering för den här lektionen som varit. Att hon valde artikeln om sexåringarnas lek var för att hon tyckte att den var elevnära och att det skulle bli lätt för eleverna att delta i en diskussion. Sedan hade hon bläddrat lite i Dagens nyheter och tänkte att varför inte ta den om Trump, för Trumps namn väcker alltid elevernas engagemang.

När jag frågar om varför hon valde nyheten om gravarna med slavar svarar hon att hon tyckte den var intressant och att de har pratat lite om slavar förut i samband med ett besök på Nordiska museet. Hon väljer alltid nyheterna själv, men säger att det är en svår balansgång att välja nyheter. Ibland undrar man om en nyhet är för "tung" säger hon, men hon säger ändå att man inte ska undvika svåra nyheter. Vidare berättar hon att politiska frågor får mest plats i undervisningen, som till exempel barnens rättigheter. Hon berättar också att hon använder sig mycket av historieämnet när de pratar om nyheter. Hon säger att historia och nyheter ändå hör ihop. Den här lektionen som jag observerade är inte utformad på det sättet som den här läraren arbetar med aktuella samhällsfrågor i flesta fall. Den här typen av lektion gör de inte alls ofta. I intervjun framkommer att hon oftast gör små korta nyhetsrapporteringar när något speciellt hänt. Men det som observationen och intervjun ändå har gemensamt är att frågorna som behandlas ska vara elevnära. Även nyheten om gravarna med slavar från Portugal, som jag inte

såg som elevnära, menar läraren i intervjun att den är det. Hon hänvisar tillbaks till ett besök på Nordiska museet. Det som jag också ser som sammanflätat mellan observationen och intervjun är att hon vill strukturera upp och visa samband och hon gör det med hjälp av karta och historia.

Av analysen av de olika delarna av observationen så pendlar undervisningen mellan en orienterande undervisning och ett diskussionsforum. Läraren använder sig mycket av beskrivande, med hjälp av karta och historia. Men till viss del har historieämnet tagit över lektionen. Nyheten blir på så sätt den lilla delen av lektionen och historia den större. Det får jag bevis för, genom att en elev säger att lektionen har handlat om historia. Även om det förekommer en hel del diskussioner så tenderar undervisningen ändå att vara mer fokuserad på att orientera eleverna, eftersom att läraren är den som pratar mest och hon berättar och beskriver hur saker och ting hänger samman. Eftersom nyheten hela tiden sammanflätas med historia så är det tydligt att den här läraren vill visa samband mellan nutid och dåtid. Dock är frågetypen av en mer diskuterande karaktär. Både nyheten om Trump och sexåringarnas lek faller inom ramen för värderingsfrågor. Det diskuterades mycket i klassrummet om både om rätt och fel i de två artiklar. Däremot är den typen av undervisning som vanligtvis brukar förekomma, med korta nyhetsrapporteringar svårare för mig att bedöma, eftersom att jag inte har sett en sådan undervisning.

6.2 Resultat och analys i årskurs 2

På väggen hänger ett stort hav med olika bilder där det står: ”Vi vill ha skräpfria hav”. Det ser dock ut som om det handlar om fiskar och inte om miljö. Sedan finns det en stor karta längst bak i klassrummet och även en till stor karta framme hos läraren.

Lektionen börjar med att läraren delar ut tidningen ”Metro” till eleverna två och två. En elev läser upp en rubrik om att svensken utmanar Teslan. Läraren frågar eleverna vad är Tesla för något? En bil svarar en elev. Vad kan det menas med att svensken utmanar Teslan? Frågar läraren. Medan eleverna försöker att komma på vad artikeln handlar om hinner läraren läsa lite i artikeln och säger att det är ett svenskt bilmärke som utmanar Teslan. Det kanske är en ny sportbil? Säger hon och frågar eleverna vad det finns för svenska bilmärken. En elev säger Volvo och sedan rabblas det upp en massa olika bilmärken från alla möjliga länder. Läraren svarar med skicklighet om varifrån bilen kommer, när varje bilmärke kommer som förslag. I

den här början av lektionen blev det direkt en liten mini diskussion. Nyheten fångas upp av en elev direkt, innan lektionen egentligen har börjat. Artikeln väcker elevens intresse och läser därför upp rubriken. Läraren är inte sen på att uppmana till diskussion då hon direkt kommer med följdfrågor. Men däremot lyfter inte diskussion till en riktig diskussion utan det blir läraren som frågar och eleverna funderar och läraren besvarar sedan på sina egna frågor. Men man kan inte heller säga att undervisning är av orienterande karaktär heller. Läraren beskriver inte så mycket om artikeln och visar inga samband för eleverna. Utan hon läser några rader för att sedan fråga eleverna. De samband som eleverna får presenterade av läraren är om att olika länder står för olika bilmärken. Men eleverna får inget samband i på vilket sätt svensken ska utmana Teslan, därför att läraren inte är påläst inom ämnet och har inte de kunskaper som krävs för att kunna orientera eleverna (även om hennes kunskaper om vilka bilmärken som hör till vilket land var mycket imponerande). Frågetypen var däremot åt den mera orienterade karaktären. Artikeln föder ”hur” frågor som till exempel: Hur ska svensken utmana Teslan? Hur ser utmaningen ut? Hur frågor är beskrivande frågor och för den här artikeln behövs det ett beskrivande för att förstå sambanden.

Eleverna får sedan bläddra två och två i tidningen för att plocka ut en intressant nyhet.

De ska fundera på sakerna som står på tavlan:

- Vad händer?
- Vilka handlar det om?
- När hände det?
- Vart hände det?
- Är allt som står i tidningen sant?

Läraren går runt och hjälper eleverna och strukturerar upp olika nyheter för elevparen. Eleverna får gå fram till tavlan och skriva ner svåra begrepp som uppkommer i artiklarna. När de är klara går läraren först igenom de olika begreppen och därefter får ett elevpar berätta om deras nyhet. Den första nyheten som presenterades var att det var skogsbrand i Brasilien. Läraren frågar eleverna om vad artikeln handlar om. Läraren visar på kartan var Brasilien ligger. Här bor vi, säger hon, var är Brasilien? Hon visar och säger här är Brasilien Sydamerikas största land. Läraren förklarar för eleverna varför det brinner. Hon säger att det är för varmt och för torrt. Läraren frågar: Vad handlar artikeln om? En elev läser upp och läraren repeterar det som eleven läst och förklarar mer. Hon förklarar att när temperaturen höjs på jordens yta så kommer det

här bli ett större problem än det är idag. Hon säger att det kommer bli allt vanligare med de här skogsbränderna. En diskussion kommer igång om vad man kan göra åt det, med initiativ från en elev. Man kan inte säga att det var lärarens strategi att använda sig av den här artikeln, då det var två elever som hittade den. Däremot efter att läraren läst in sig lite om artikeln och berättat lite för eleverna föddes många följdfrågor som skapade en diskussion. Det var mest en elev som pratade, men några av de andra hängde med lite i svängarna. Eleven som startade hela diskussionen hade en ståndpunkt som han argumenterade för, han argumenterade för hur viktigt det är med sopsortering och att hålla ner avgaser. Den här tidningsartikeln skapade helt klart ett diskussionsforum. Diskussionen snuddar även vid att vara analyserande. I diskussionen kom olika orsaker upp till den dåliga miljön och artikeln visar i sig på två konsekvenser till miljöförstörelsen (högre temperatur och skogsbränder). I diskussionen resonerade eleverna om några åtgärder som skulle kunna gå att göra själva. Läraren har ett förklarande sätt när hon pratar om hur miljöförstörelsen och förhöjd temperatur hänger ihop. Även den orienterade undervisningen finns med i arbetet med den här artikeln. Läraren ger eleverna samband då hon visar på kartan var någonstans det brinner. Dessutom kom ordet global upp på tavlan bland de ord som var svåra för eleverna. I den orienterade delen av undervisningen ingår att lära sig nya begrepp (Odenstad 2012, s. 172). Frågetypen är av både analytisk och diskussionsmässig karaktär. Miljöfrågan är en typisk värderingsfråga och är en öppen fråga som det går att argumentera mycket om. Det uppkommer en hel del ”varför” frågor och dessa frågor ligger mer åt det analytiska hållet.

Nästa nyhet var om en tvättmaskin. Eleverna tror att den handlar om att bygga en ny tvättmaskin. När läraren läser lite snabbt i artikeln säger hon att den handlar om att många människor inte har råd när det kommer en extra utgift och att de tvingas att ta lån. Hon säger till eleverna att det handlar om ekonomi och att det i sin tur betyder pengar. Sista nyheten handlade om en ny elbil som kommit ut av en svensk biltillverkare. Läraren läser innantill. Den är liten och drivs på el, kanske är det framtidens bil säger hon. Den här nyheten fick inte mycket tid då eleverna inte hann att presentera flera nyheter. De här två sista nyheterna gick väldigt snabbt och det är svårt att kategorisera in nyheterna utefter Odenstads tre profiler. Men om jag ändå väljer något är det en orienterande undervisning. Läraren berättar vad båda dessa artiklar handlar om, det blir ingen diskussion och ingen analys.

Efter arbetet med artiklarna fick eleverna titta på ett kort avsnitt av lilla aktuellt. Avsnittet handlade bland annat om Margot Wallström som förklarar FN:s barnkonvention. Det var lite

om fotboll och om klimatförändringar där graderna max får öka med 1,5 grad och att det är ett svårt mål att uppnå. Sedan handlade det om en 9 åring som ska bestiga Kilimanjaro (Afrikas högsta berg). När avsnittet var slut frågade läraren vad det var för berg och om de kom ihåg vad berget hette? Hon säger att det är Afrikas högsta berg. Hon pekar på kartan var det ligger. Sedan frågade hon en till fråga om pojken. Sedan var lektionen slut. En möjlig strategi av läraren när hon använder "Lilla aktuellt" är att läraren får en bra information för egen del. Läraren har då större möjligheter att kunna beskriva för eleverna om vad nyheterna handlar om. Dock behöver läraren goda kunskaper själv för att kunna visa samband och struktur (Odenstad 2014, s. 53). Den här delen av undervisningen är av mer orienterande karaktär, då läraren visade på kartan var någonstans Kilimanjaro ligger och att hon beskrev samma sak som "Lilla aktuellt" redan beskrivit. Jag tror dock att den här nyheten hade kunnat leda till en diskussion, för att ämnet skulle kunna vara intressant för eleverna. Men lektionen var slut här och därför fanns det inte utrymme för en diskussion. Frågetypen är också av en mer orienterande karaktär då man vill veta mer om hur den här bergsbestigningen går till och hur stora möjligheter pojken har att genomföra bergsbestigningen.

I intervjun berättar läraren att hon gör lite olika former av lektioner, men att den lektionen som jag observerat är vanligt förekommande. Ibland har de frågesport i form av quiz och ibland får de skriva mer säger hon. De har en lång lektion varje vecka där de behandlar aktuella samhällsfrågor. Hon säger att det är viktigt att eleverna får en begreppsförklaring av nya begrepp. Det märkte jag även under observationen att begrepp var viktiga i den här klassen. Att eleverna ska lära sig nya begrepp ingår i den mer orienterade undervisningen. Begreppen behövs för att kunna förklara samband (Odenstad 2014, s. 53). Jag får uppfattningen av att läraren vill undervisa eleverna på ett orienterande sätt. En strategi som hon använder är att beskriva. Hon använder kartan till hjälp då det är möjligt.

Något som framgår i intervjun är att hon vill skapa ett intresse för nyheter hos eleverna och använder sig av till exempel sport och kändisar som kan intressera eleverna. Hon säger att de nyheter som får störst utrymme i undervisningen är sport, då det är många av killarna som är sportintresserade. Annars kan det även vara kändisar som Markus och Martines som ligger eleverna varmt om hjärtat, men idag blev det lite blandat säger hon. Att hon använder elevernas intressen som informationskälla kan vara en strategi för att få igång en diskussion. Eleverna har då förkunskaper inom ämnet och har då lättare att diskutera (Odenstad 2017, s. 24). Jag frågar läraren om det brukar förekomma mycket diskussioner, då säger hon att det finns en pojke i

klassen som är väldigt kunnig och diskuterar gärna, men att de andra i klassen inte är lika kunniga och att det på så vis inte händer något mer. Hon känner själv att hon måste vara mycket påläst inom ämnet om de ska diskutera, för att alla elever ska få tillräckliga baskunskaper. Under observationen var det en större diskussion om miljö. Det kan vara så att miljö är en sådan fråga som de flesta eleverna har kunskaper om och därför var det lätt att diskutera för eleverna. Vid den diskussionen om miljö då hade eleverna kunskaper. Det kan bero på något arbete som de har gjort i skolan tidigare som till exempel det som satt upp på väggen i klassrummet ” Vi vill ha skräpfria hav.” Jag får uppfattningen av att läraren inte har några strategier för att få igång en diskussion, mer än att låta elevernas intresse styra. Läraren säger också att i diskussionerna händer det inget. Jag förstår det som att det är en kille i klassen som pratar medan andra inte säger något.

Vidare berättar läraren att hon ofta använder ”Lilla aktuellt” som en informationskälla, hon tycker den källan är bra eftersom den är barnanpassad, men hon lyfter ändå upp att ”Lilla aktuellt” inte alltid tar upp stora saker som händer. Läraren använder sig ofta av tidningen ”Metro” för att den finns lättillgänglig och att alla kan få varsitt exemplar. Däremot tycker hon själv att den är något svårläst för eleverna, men att det är bra att eleverna ändå får en känsla för hur en tidning är uppbyggd. Hon har någon gång använt sig av lokaltidningen ”Mitt i...” , nackdelen med den tidningen är att hon bara har ett exemplar. Hon säger att man skulle kunna använda Ipad, men nackdelen är att eleverna ofta går in på olämpliga sidor, så därför undviker hon det. Valet av informationskällor som läraren använder sig mest av är ”Metro” och ”Lilla aktuellt”. Anledningen till valet av båda materialen kan vara dess lättillgänglighet, för hon ser brister i båda informationskällorna. Hon säger även att ”Lilla aktuellt” saknar vissa större nyheter. Detta kan dock bero på att i den här klassen väljer läraren att titta på den korta sändningen som är på 5 minuter och då kanske det inte blir så många nyheter som behandlas som i den långa sändningen. Hon använder ”Metro” för att den är lättillgänglig och att hon kan låta eleverna få varsitt exemplar, men att den är något svårläst. Strategin med att använda den tidningen kan vara att hon vill att eleverna ska få välja nyheter själva och därmed att dessa artiklar kanske leder till diskussion.

I intervjun får jag reda på att de inte brukar analysera under dessa lektioner och hon uttrycker att det skulle vara ganska svårt. Dock så ser jag ett analyserande inslag där både orsak, konsekvens och åtgärder tas upp. Läraren förklarar också hur temperaturhöjningarna hänger ihop med miljöförstöringen. Dock är inte det analyserande inslaget väldigt tydligt, då det var i

en diskussion som eleverna och läraren kom in på orsak, konsekvens och åtgärd. Men det var helt klart en början till att analysera.

Läraren berättar att frågor som hon tycker är svåra att lyfta i klassrummet är frågor som handlar om sex, som till exempel sexuella trakasserier. Hon säger att det är något hon inte skulle vilja ta upp, men om någon elev lyfter en sådan nyhet, så svarar jag på frågor säger hon. Hon säger att hon skulle vilja ta upp allt, för det är ju så världen ser ut och hon tycker att man inte ska undvika något. Läraren menar att det alltid finns anpassningar, men om det är ett känsligt ämne skriver hon i veckobrevet vad de har pratat om.

6.3 Resultat och analys i årskurs 3

I klassrummet hänger ett A1-blad uppe vid en plats som ligger centralt i klassrummet. Det står september högst upp på pappret. Bredvid bladet hänger en kalender och en stor världskarta. I andra änden av klassrummet står en jordglob.

(det är i denna klass som intervjun var före observationen).

Medan intervjun med läraren fortgick tittade klassen på dagens avsnitt av "Lilla aktuellt". När vi kommer in i klassrummet efter intervjun använder sig läraren av whiteboardtavlan att skriva nyheter på. Hon gör två spalter på tavlan. Det är en för världen och en för Sverige. Eftersom läraren inte var med och såg på "Lilla aktuellt" så frågar hon eleverna vad de har sett idag. En elev säger direkt: Sverige möter Italien. Läraren frågar när då? Eleven svarar 2 november och berättar även att det är i fotboll. Läraren berättar att det kallas för VM-kval och frågar eleverna om vad VM betyder, en elev svarar Världsmästerskapen. I förra månaden mötte Sverige Bulgarien säger läraren. Hon fortsätter att berätta att om Sverige hade vunnit den matchen då hade de redan varit antagna till VM. Läraren berättar vidare om att vi var med i en lottning och att vi hade otur att de fick Italien. Italien har inte missat ett VM sedan någon gång på 30-talet säger hon. Sedan säger hon att hon inte tror att Sverige har en chans att vinna över Italien, men att hon ändå hoppas på det. Den här nyheten placerar läraren in i spalten för Sverige. En strategi som läraren använder sig av är att berätta. Läraren fångar upp nyheten väldigt bra och är insatt i området. Läraren är mycket trygg i sina kunskaper. Dock tror jag att det här med att Italien inte missat ett VM sedan 30-talet, var något som hon tog ur luften, för att få eleverna att förstå hur bra Italien är på fotboll. Så även om året inte är helt rätt gör kanske inte så mycket, för hon lyckas ändå att få eleverna att lyssna och bli intresserade. Jag tycker att hon gör det ganska tydligt för eleverna att strukturera upp nyheten och se samband, vad ett VM är och vilken

utmaning Sverige står inför. Det blev ingen diskussion under den här nyheten, då det bara var läraren som pratade. Ibland frågade läraren några frågor som eleverna svarade på, men det blev ingen diskussion. Dock skulle ämnet som sådant kunna leda till en diskussion då många elever är sportintresserade.

Nästa fråga som kom upp var sexuella trakasserier, läraren skriver den nyheten i spalten om världen. Hon skriver även "Metoo" i spalten för Sverige och berättar att det här är något som händer i hela världen och att "Metoo" är en hashtag. Hon frågar eleverna om vad sexuella trakasserier är för något. Eleverna kommer med olika förslag och läraren säger att det vanligaste är när man säger någonting nedvärderande till någon. Det har blivit jättestort nu och det är oftast män som uttrycker sig taskigt mot kvinnor säger hon. Läraren beskriver hur alla människor har en aura runt sig och innanför den får ingen gå utan tillåtelse. Sedan kom hon vidare in på hur eleverna i klassen ofta kommer in i varandras aura och att de tillslut hamnar i en brottningsmatch. Hon pratar också om hur ofta de säger fula ord till varandra och att killarna ibland kan skrika "hora" till tjejerna. De pratar tillsammans om att dessa ord inte är okej. Sedan återgår läraren till nyheten och säger att det nu är kvinnor som träder fram och berättar hur det är. Ni kan lära er att inte göra så här när ni är vuxna säger hon. I den här frågan blev det en lite "pinsam" diskussion för eleverna. Lärarens strategi för den här nyheten, var att få med sig eleverna i en diskussion eftersom eleverna ofta hamnar i konflikt med varandra. En strategi kan vara att läraren tar ner frågan till deras nivå för att få frågan mer elevnära och då blir det lättare att diskutera. Eleverna fick försöka att tänka sig in i andras perspektiv och de resonerade runt om vad som inte är okej att säga och göra mot andra. Men den här delen av lektionen var inte bara diskuterande. Läraren följde även en orienterande undervisning då hon ville strukturera upp och visa samband (Odenstad 2014, s. 53). Hon skrev upp nyheten i båda spalterna på tavlan och beskriver att sexuella trakasserier pågår överallt och att det började i USA och nu träder en massa kvinnor fram i Sverige. Sedan säger hon att "Metoo" är en hashtag och beskriver vad en hashtag är. Hon skapar på så sätt samband mellan "Metoo" begreppet och sexuella trakasserier hon använder lektionen till att bredda elevernas kunskaper om ett ämne som kan betraktas som svårt att tala om. Frågetypens karaktär är mer åt diskussionshållet då det är en värderingsfråga som lyfts.

Nästa nyhet som en elev tog upp är Syrien. Läraren som inte såg "Lilla aktuellt" säger: IS har lämnat Syrien väl? Sedan fortsätter hon att berätta att även om IS har lämnat landet nu så kan man inte flytta tillbaks ännu, för allt är sönderbombat. Här får vi fortfarande hålla koll på vad

som händer i Syrien säger hon och skriver upp nyheten på tavlan. Den här nyheten fick inte så mycket plats i undervisningen, läraren gick snabbt förbi, nu kan det vara så att ämnet har behandlats mycket vid tidigare tillfällen i klassen eller att hon vill vänta för att se om det händer något mer. Men riktningen på undervisningen är mer åt det orienterade hållet. Läraren tydliggör för eleverna hur det ser ut i Syrien och att det inte går att flytta tillbaka. Hon ger en förklaring till att även om IS har lämnat landet, så är det inte frid och fröjd, utan det är mycket jobb innan landet blir ett ”land” igen. I min teoretiska modell har jag skrivit att förklara handlar om att analysera. Men även om läraren i det här fallet förklarar varför man inte kan flytta tillbaka igen så har jag svårt att se analysen eftersom eleverna inte är med och pratar. Dock finns en tendens till både orsak, konsekvens och åtgärd. Orsaken är något som redan är givet för eleverna och det är att orsaken är krig (det tas inte upp nu). Konsekvenserna är att allt är sönderbombat och åtgärderna är att det måste städas upp och byggas nytt (tas inte heller upp nu, men man kan förstå att det är så). Så man kan säga att det finns ett analyserande inslag i undervisningen. Dock ser jag ändå den orienterade delen av undervisningen som mer utmärkande.

Den sista nyheten som de hinner med är att det är skogsbränder i Portugal och Spanien. Läraren säger att när det är väldigt torrt och det inte regnar blir det ofta skogsbränder. Läraren visar på kartan, var Portugal och Spanien ligger och även var Sverige är. Sedan pekar hon ut vad som tillhör Europa, hon visar även att om man flyger till USA kan man ofta mellanlanda i Portugal och även Sydamerika. Läraren fortsätter att visa på kartan var bränderna varit tidigare och säger till eleverna: Kommer ni ihåg en morgon då det var väldigt mörkt ute? Hon beskriver att det var rökpartiklar ifrån de där bränderna som nått ända hit upp i Sverige eftersom att det har blåst mycket. Den här undervisningen om den här nyheten är ytterligare ett sätt för läraren att orientera eleverna. Läraren berättar för eleverna var dessa skogsbränder finns. Hon berättar även för eleverna var det har brunnit tidigare och hon beskriver hur vinden fört med rökpartiklar ända till Sverige. Hon får även eleverna att minnas att de själva reagerade på att det var mörkt en morgon när de gick till skolan. Eftersom eleverna nu fått reda på vad det var som orsakade mörkret i Sverige, blir den här nyheten väldigt tydlig för eleverna. Som strategi använder sig läraren av kartan flitigt för att strukturera upp hur skogsbränderna har farit fram. Men även att koppla nyheten till elevernas egna erfarenheter är en strategi som läraren använder.

Läraren berättar att de varje fredag tittar på ”Lilla Aktuellt” och att det efter avsnittet pratar om olika nyheter. Hon skriver upp de olika nyheterna på tavlan. Varje månad gör de ett nyhetsblad där de sammanfattar vad som har hänt under månaden. Då pratar de om de olika nyheterna

många gånger. Läraren skriver ner nyheterna på ett papper, som sitter på väggen. Pappret hänger uppe och de kan fylla på med nya nyheter lite då och då. När månaden är slut så får eleverna göra ett eget månadsblad. De får sammanfatta månaden själva och då kan läraren se om eleverna har förstått nyheten. De ska ha ett stycke som handlar om världen, ett stycke som handlar om Sverige, ett stycke handlar om skolan och ett om hemmet. Hon brukar också ha korta spontana nyhetsrapporteringar på morgonen om det hänt något speciellt. Månadsbladet har de hållit på med sedan i januari och när året är slut ska de få göra en sammanfattande nyhetssändning för hela året. Hon säger också att eftersom de har det här nyhetsbladet är eleverna väldigt engagerade och kommer till skolan med egna nyheter som de diskuterar i klassrummet och sedan skrivs det upp på månadsbladet. Hon berättar att hon använder världskartan mycket när det handlar om olika länder och att hon då passar på att repetera världsdelar och annat. Jag frågar om hon planerar lektioner där eleverna ska få analysera. Hon säger att de inte jobbat med analys, men att ibland vid diskussioner kan de komma in på lite analytiska frågor. Den undervisningsform som hon använder mest när det handlar om aktuella samhällsfrågor är de korta spontana nyhetsrapporteringarna säger hon.

Jag frågar läraren vilka informationskällor hon använder sig av. Hon säger att hon lyssnar på P1 (radio) på väg till jobbet. Sedan tittar de i klassen på "Lilla aktuellt" en gång i veckan och ibland har eleverna med sig Metrotidningar som de läser i på morgonläsningen. Ibland hämtar även läraren en lunta med tidningar som de kan arbeta med. Nackdelen med Metrotidningen är att det är mycket reklam i, som tar elevernas fokus. Fördelen med "Metro" är att den är tillgänglig och gratis och att alla kan få en egen tidning. "Lilla aktuellt" använder hon sig mest av och hon säger att den är suverän då den verkligen är riktad till barn och dem tar upp bra saker. Sedan brukar hon använda sig av "DN" och säger att det kan vara någon artikel som hon läst på morgonen.

Jag frågar läraren om det finns frågor som hon undviker att ta upp och hon säger att hon undviker att ta upp sexuella saker, hon brukar tala om att man kan vara kär i en människa, men går inte in på djupet. Det som är aktuellt nu om sexuella trakasserier har vi inte tagit upp. Om någon elev skulle ta upp frågan då skulle hon självklart svara och förklara, säger hon. Men hon skulle inte börja att prata om det, för hon är rädd att eleverna ska gå hem till sina föräldrar och säga att läraren sa att... Annars tycker hon inte att man ska undvika frågor och att hon alltid svarar på frågor, men ibland försöker hon klingra runt lite sådär säger hon. I undervisningen säger hon att nyheter som har med geografi att göra, får mycket plats. Läraren säger att det är

saker som händer ute i världen, eller som hänt på olika platser. Det kan även vara natur (naturkatastrofer), jag är mycket för geografi, säger hon. Hon säger att hon kanske omedvetet styr vilka nyheter som tas upp. Vidare säger hon att det är mycket miljöfrågor i fokus, där hon till exempel kan uppmana eleverna till att tänka på hur det blir när de blir gamla.

Observationen och intervjun hör ihop. Jag har fått inblick i hur de arbetar med nyheter och intervjun gav vidare inblick i hur arbetet kommer att fortlöpa. Av observationen att döma så lutar lärarens undervisning och strategier åt att beskriva och berätta för att skapa samband, genom att framför allt använda sig av världskartan. Under observationen var det fyra olika nyheter som behandlades. Inom alla fyra nyheter fanns det inslag av orientering i undervisningen. En nyhet som var om "Metoo" ledde undervisningen även till en diskussion. Sedan var det nyheten om IS som lämnat Syrien där det fanns lite analyserande inslag.

I intervjun säger hon att den undervisningsform hon tycker förekommer mest är de korta spontana nyhetsrapporteringarna. Dessa sker på morgonen då hon har läst eller hört något intressant. Det är då hon som valt nyheten själv och hon kan undervisa inom de områden hon är trygg i. Odenstad (2017, s. 10) menar att läraren behöver vara trygg i sina kunskaper för att ha en orienterad undervisning. Dessutom säger läraren själv att hon kanske styr undervisningen omedvetet till nyheter där hon kan visa med hjälp av världskartan, vilket åter igen är en orienterande undervisning. Läraren vill även fånga elevernas intresse, vilket hon verkar ha lyckats med. Eleverna kommer ofta spontant själva med nyheter som de har hittat. Dessa nyheter säger läraren i intervjun att de diskuterar och sedan skriver de in det på månadsbladet. En strategi om arbetet med månadsbladet är att eleverna ser bladet en längre tid och de bearbetar de olika nyheterna i etapper, vilket gör att de blir mer kunniga, att de på så vis breddar sina kunskaper. Sedan säger läraren att när eleverna ska skriva själva så diskuterar de flera gånger om det som står på bladet. På så vis ingår det både orientering och diskussion i undervisningen i arbetet med månadsbladet.

Den information som läraren använder sig mest av är "Lilla aktuellt". En strategi av att använda "Lilla aktuellt" kan vara att man som lärare inte behöver välja ut nyheterna själv och att de nyheter som finns på "Lilla aktuellt" är anpassade för barn. En annan informationskälla var tidningen "Metro". Strategin för att använda den kan vara att eleverna kan hitta nyheter som intresserar dem och därför blir intresserade av aktuella samhällsfrågor. Blir eleven intresserad kommer det i sin tur leda till diskussioner.

I intervjun säger läraren först att korta nyhetsrapporteringar är det hon använder sig mest av i undervisningen. Jag kopplar ihop korta nyhetsrapporteringar med att läraren väljer något intressant att ta upp i klassen, till exempel från ”P1” eller ”DN”. Senare i intervjun säger hon att ”Lilla aktuellt” är den informationskällan hon använder mest, vilket går emot att de korta nyhetsrapporteringarna. Jag får anta att de korta nyhetsrapporteringarna och lektionerna med ”Lilla aktuellt” kanske används lika frekvent.

7. Diskussion

Problemformuleringen som jag presenterade i inledningen var att forskningsfältet inom de samhällsorienterade ämnena är relativt outforskat. Det framgår också att det inte finns så mycket forskning inom det specifika ämnet samhällskunskap och att det som gjorts är inom grundskolans senare del och gymnasiet (Odenstad 2014, s. 9). Vidare i avsnittet för tidigare forskning finns det fler som styrker denna forskningslucka. I en inventering av forskning inom ämnet får man reda på att det mesta av de som har studerats är om läromedel och demokrati (Johnsson Harrie 2011, s. 21-22). Däremot om forskningsområdet för årskurserna 1-3 finns ingen aktuell forskning i nutid (2014, s. 213). Ämnet är viktigt och SO-utvärderingen från 2003 visar att måluppfyllelsen inom de samhällsorienterade ämnena är ganska dåligt (Skolverket 2005, s. 130). Det skulle kunna bero på att i ämnet samhällskunskap sker det mycket snabba förändringar, eftersom att det handlar om hur samhället ser ut idag. Samhällets ständiga förändring medför att nyhetsbevakning blir en betydande del i samhällskunskapsundervisningen (Gustavsson 2016). Det skulle på så vis kunna finnas svårigheter inom ämnet, eftersom alla lärare kanske inte har lika stora kunskaper inom detta ”flytande” område och att det är därför resultaten är dåliga. Som teoretisk utgångspunkt använder jag mig av Odenstads tre profiler som är samhällskunskap som ett orienteringsämne, analysämne och diskussionsämne.

Läraren i årskurs 1 hade valt ut tre artiklar som eleverna och hon diskuterade och behandlade under lektionen som jag observerade. En artikel var om Trump, en artikel var om att man hittat gravar från slaveriet i Portugal. Den sista artikeln var om sexåringars rätt till lek. När jag frågade om varför hon valde de olika nyheterna, svarade hon att hon bläddrade lite i DN och tänkte, varför inte ta den om Trump? Artikeln om gravarna tyckte hon var intressant och att de i klassen har pratat om slaveriet förut. Under hela observationen knyter hon an till historia, även i artikeln

om sexåringarnas rätt till lek. Den artikeln handlar verkligen om nutid, men ändå tog läraren små detaljer och kopplade dessa till historia. Den större delen av diskussionen av artikeln handlade på så sätt om aga och Sveriges bakgrund om aga. Sedan handlade diskussionen om det förekom aga i barnens ursprungsländer. Den här läraren har en strategi av att använda historia i sin undervisning. Som jag kom fram till i analysen är att nyheten blir på så sätt den lilla delen av lektionen och historia den större. Dock är det bra att kunna använda historia till att orientera eleverna genom stoffet. Jarhall (2012, s. 157) menar att det finns ett dilemma i historieundervisningen. Hur kan man göra ämnet intressant för eleverna? Och hur kan stoffet knytas ihop med den tiden vi lever i? Det är precis det som den här läraren i årskurs 1 gör, fast tvärt om. Hon knyter ihop nutid med dåtid och gör det intressant för eleverna. När lektionen är slut tror en elev att lektionen handlade om historia.

I Jarhalls studie talar lärarna om yttre och inre mål. De inre målen handlar om att se samband i historia och tiden. De yttre målen handlar om fostran. Dessa två mål ska samverka i undervisningen (Ibid 2012, 163). Den här samverkan finns i den här undervisningen. Läraren pratar om aga, både för att bredda elevernas kunskaper, men även pratas det om aga som en fostrande aspekt. Till exempel berättar läraren om när agan förbjöds i Sverige och hur det var förr i tiden. Sedan diskuterar de tillsammans hur illa det är att slå någon och att det är fel. Det kan vara så att hon har en strategi av att använda både historieämnet och aktuella samhällsfrågor till att få in fostrande inslag i undervisningen. Sedan har hon strategier av att införa nya begrepp. I undervisningen använder läraren termer som aga, slaveri, president. I Jarhalls studie påtalar lärarna att språkbruket har stor betydelse och att termer och begrepp gör kommunikationen tydlig (Ibid 2012, s. 167).

Läraren i årskurs 2 lät eleverna välja ut vilka nyheter som de skulle lyfta upp. Strategin är då att eleverna blir intresserade eftersom de får välja nyheterna själva. En sådan nyhet kan ofta ge underlag för att sedan diskuteras. Dock säger hon själv att det inte händer något i diskussionerna. Det var samma sak som jag själv upplevde under observationen förutom i miljöfrågan då diskussionen övergick till en analyserande karaktär. I intervjun säger hon att det är viktigt att hon är påläst. Hon använder kartan mycket och beskriver och visar samband i sin undervisning. Under observationen var det fokus åt det mer orienterade hållet i och med att diskussionerna inte riktigt ville lyfta. Men det fanns svårigheter för mig att utifrån orienteringsämnet och diskussionsämnet kunna kategorisera in de olika nyhetsmomenten i en kategori för vissa artiklar. Det är dock inte är min avsikt att helt fast och fullt kategorisera in

varje nyhet i ett fack. Det jag menar är att ibland när jag har kategoriserat in undervisningen åt det mer orienterade hållet, så ser jag inte alltid att läraren ger sambanden och strukturerna genom att beskriva. Samtidigt kan jag inte kategorisera in dessa nyhetsmoment som diskussion (även om jag gjort det i vissa fall) då inte diskussionen lyfter. Jag skulle velat ha en kategori utanför Odenstads tre profiler. Den skulle kunna heta informationsämnet. För ibland känns det som att nyheterna hamnar i ett informationsfokus, där det är läraren som berättar i stället för att beskriva och förklara och att nyheten inte sätts in i ett sammanhang och blir på så vis fristående. De två sista nyheterna som den här klassen behandlade blev av mer informerande karaktär. När nyheterna inte sätts in i samband och strukturer så är frågan om dessa nyheter bara tar upp onödig plats i vår undervisning, eller kan de vara viktiga i alla fall? Det kan ju vara så att de nyheter som bara är informerande ändå läggs på minnet hos eleverna och när någon annan nyhet kommer på tal, kanske eleverna kan se olika samband själva. Det kan ju även vara så att läraren vid ett annat tillfälle kommer ihåg en sådan nyhet och då kan förklara eller beskriva samband.

I årskurs 2 lät läraren eleverna skriva upp nya begrepp på whiteboardtavlan. Detta betonar läraren som viktigt, eftersom att det är viktigt att eleverna får förståelse och lär sig nya begrepp. De nya begreppen gör på så vis att språket blir tydligt (Jarhall 2012, s. 167). Diskussionen om miljö som var den diskussion som verkligen lyfte. Den övergick lite åt det analytiska hållet, men läraren bröt då och gick in på nästa nyhet. Det var synd då eleverna skulle ha kunnat nå en ännu djupare diskussion. Frågan är om det var på grund av att läraren kände att andra elever i klassen också ville presentera sina nyheter. Eller om det var för att en djupare diskussion skulle kunna leda till att sanningen om miljöförstöringen skulle göra eleverna oroliga och rädda. Sandahl (2013, s. 173) kommer i sin studie fram till, att lotsa eleverna mellan en sann bild av världen och en bild av att allt är hopplöst, är en didaktisk utmaning. Den här läraren kanske inte ville komma in på vad som händer om det blir varmare än 1,5 grad, för att det kan skapa rädsla hos eleverna. Även under avsnittet av "Lilla aktuellt" som de såg sist på lektionen, tog programmet upp miljöfrågan. Läraren lyfte inte den frågan, utan tog en annan fråga istället. Kan valet av fråga ha med miljöfrågans komplexitet att göra?

I årskurs 3 började lektionen med att eleverna tittade på "Lilla aktuellt". Det var sedan eleverna som bestämde vilka frågor som togs upp på lektionen. Det mesta som behandlades under observationen var av en mer orienterande karaktär. En nyhet som togs upp i den här klassen var lite svår att placera in, precis som i årskurs 2. Den skulle också kunna passa in på min nya kategori informationsämnet. Det var nyheten om att IS har lämnat Syrien. Då läraren berättar

om nyheten får eleverna inte något samband eller struktur. Nyheten blir på så vis en fristående nyhet.

Det blev en diskussion om sexuella trakasserier. Likt med läraren i årskurs 1 berörde läraren ämnet både utifrån inre och yttre mål (Jarhall 2012, s. 163). Läraren beskriver om vad som händer i världen när det gäller sexuella trakasserier och övergår sedan till en fostrande roll, då de diskuterar att eleverna kan lära sig redan nu om vad som är okej att säga och göra. Den fostrande rollen skulle även den kunna fungera som en egen kategori, men de fostrande inslagen skulle kunna finnas i alla de andra kategorierna. Därför är inte den kategorin lika användbar som informationsämnet som jag kände att jag saknade vid analyseringen.

7.1 Vilka didaktiska strategier används och varför?

De strategier som lärarna gemensamt använder sig av är att beskriva och berätta. Att beskriva handlar om att visa eleverna samband och strukturer för att orientera eleverna genom information om hur samhället är organiserat (Odenstad 2012, s. 172). För att beskriva och orientera eleverna använder lärarna sig av världskartan mer eller mindre mycket. Berätta handlar om att informera eleverna om vad som är aktuellt inom samhället idag, men att sambandet saknas till hur nyheten hänger ihop med omvärlden. Vidare har lärarna gemensamt att de vill att eleverna ska diskutera, men de har lite olika strategier för att hamna i en diskussion. Läraren i årskurs 1 har en strategi att själv hitta lämpliga artiklar som kan intressera eleverna. Strategin är att hitta elevnära artiklar som kan skapa diskussion. Vidare använder sig läraren i årskurs 1 av historieämnet som en strategi att beskriva samband mellan nutid och dåtid. För att kunna koppla ihop historia och aktuella samhällsfrågor använder hon sig av strategin att välja nyheterna själv, då hon kan hitta nyheter som passar för historieämnet. En strategi som hon använder mycket i undervisningen är att hon relaterar allt till elevernas tidigare erfarenheter, hon säger: kommer ni ihåg...? Hela tiden. Hon påpekar i intervjun att nyheterna ska vara elevnära och eftersom eleverna går i årskurs 1 så kan det även vara därför hon använder strategin att välja artiklarna själv, eftersom de kanske inte läser tillräckligt bra ännu.

Läraren i årskurs 2 har en strategi av att lektioner som behandlar aktuella samhällsfrågor behandlar också olika begrepp. Jag menar att det var ett stort fokus på de olika begreppen som var nya. I intervjun pratar hon även om quiz och frågesport och det kan tyda på att hon har en

strategi att mäta elevernas kunskaper. Dock tycker eleverna att quiz är roligt så strategin kanske är att göra eleverna intresserade. För att diskutera har hon en strategi att låta eleverna välja ut artiklar själva, detta kan bero på att eleverna ska känna delaktighet och blir intresserade.

Läraren i årskurs 3 har en strategi av att använda kartan mycket, hon passar på att repetera världsdelar och länder, när de tittar på den. Hon har en strategi att använda nyheterna till ett fostrande inslag av lektionen också. Hon har även en strategi att bredda elevernas kunskaper genom upprepning. I arbetet med månadsbladet upprepas samma nyhet flera gånger vilket gör att kunskapen befästs. Att hon gör månadsbladet med olika spalter, en för världen, en för Sverige, en för skolan och en för hemma kan vara en strategi för att sätta nyheterna i samband med olika händelser. Vidare finns en strategi för att diskutera. I arbetet med månadsbladet där frågorna upprepas flera gånger kan vara en strategi för att skapa diskussioner. Att hon använder korta nyhetsrapporteringar kan vara en strategi för att göra det intressant för eleverna. Korta spontana nyheter kanske är mer ”wow” nyheter.

7.2 Vilket undervisningsmaterial används och hur använder läraren materialet?

De olika lärarna har ungefär samma undervisningsmaterial. ”Lilla Aktuellt” är vanligt förekommande i både årskurs 2 och 3. Dock tittar de på olika typer av sändningar. I årskurs 2 tittar de på en kort nyhetssändning, med motivering att deras lektion ligger så till att nyheterna är gamla om de ska titta på den långa. I årskurs 3 tittar de på den långa nyhetssändningen. Båda lärarna menar att ”Lilla aktuellt” är bra för att nyheterna är barnanpassade. Båda lärarna använder materialet som en introduktion för att sedan bearbeta nyheterna. Nyhetssändningen fungerar som en orienterad undervisning, där av så kan man säga att nyhetssändningen är till för att bredda kunskaper hos eleverna. ”Metrotidningen” är också vanligt förekommande i de två nämnda klasserna. De båda lärarna menar att tidningen ”Metro” är bra för att eleverna kan få ett varsitt exemplar av tidningen. Däremot tycker båda lärarna att tidningen är något svår för eleverna att läsa. Att de använder materialet är att tidningen är lättillgänglig. De använder tidningen till att eleverna ska kunna plocka ut artiklar själva för att skapa ett intresse och att eleverna får välja nyheter själva. Det kan i sin tur leda till att det blir diskussioner i klassen eftersom att eleverna kanske väljer det som är elevnära. I årskurs 1 används DN, genom att nyheter plockas ut. Dock arbetar inte läraren på detta sätt så ofta, utan har korta spontana

nyhetsrapporteringar, jag antar att informationen kommer ifrån DN och möjligtvis Tv nyheter. Läraren i årskurs 2 har även prövat att använda sig av "Mitt i.." tidningen, men ser nackdelen med att då bara finns ett exemplar. Läraren i årskurs 3 säger att hon även använder "DN" och "P1" som en grund för undervisningen.

7.3 Vilken typ av frågor tas upp i de olika årskurserna och vilka frågor utesluts? Vilka frågor betraktas som svåra att ta upp och varför?

Enligt läraren i årskurs 1 lyfter hon gärna frågor som har med elevernas ursprung att göra. Hon vill att nyheterna ska vara elevnära. Hon säger att det finns "tunga" frågor och att det är en svår balansgång om vad man tar upp, dock tycker hon inte att man ska undvika några frågor. De frågor som får mest plats i hennes undervisning är politiska frågor med till exempel barnens rättigheter.

Enligt läraren i årskurs 2 lyfter hon det som kommer upp under lektionen. Eftersom eleverna väljer nyheterna själva. Dock tycker hon att det känns svårt att ta upp ämnet sex och sexuella trakasserier, då det är ett känsligt ämne. Hon är rädd för vad föräldrarna ska säga om hon lyfter sådana frågor. Men om eleverna tar upp frågan så svarar hon, hon säger att det alltid finns anpassningar av "svåra" nyheter. Det som får mest plats i undervisningen är sport och kändisar och det kan bero på att eleverna väljer nyheterna själva.

Enligt läraren i årskurs 3 lyfter hon ofta det som visas på "Lilla aktuellt" eftersom de tittar på den. Ibland är det eleverna som har med sig nyheter och då är det de som bestämmer vilka nyheter som ska lyftas. Men hon säger att hon gillar geografi och att hon kanske undermedvetet styr de nyheter hon kommer med åt det hållet, så att hon kan visa på kartan. Hon säger att hon inte undviker några nyheter, men om det är något som känns svårt är det om sexuella trakasserier. Hon säger att hon aldrig skulle lyfta den frågan men om eleverna kommer och frågar, då svarar hon. Likt med läraren i årskurs 2 så tänker hon på vad föräldrarna ska tänka. Hon säger att miljöfrågor får stor plats inom de aktuella samhällsfrågorna.

7.4 Didaktiska implikationer

Mitt resultat av min studie om vilka didaktiska strategier lärarna använder sig av, kan användas som ett första försök i att titta på hur lärare i årskurs 1-3 går till väga i sitt arbete med aktuella samhällsfrågor. Resultatet visar på att det finns både skillnader och likheter mellan de tre lärarnas undervisning. Eftersom samhällskunskap är ett relativt osynligt ämne och att innehållet förändras snabbt, finns det risk att eleverna får väldigt olika undervisning inom aktuella samhällsfrågor. I Kristianssons studie framgår att: ”Ämnet är ett stort, föränderligt nutidsämne som går in andra ämnen. Förändligheten i ämnet kräver att lärarna ständigt håller sig uppdaterade” (Kristiansson 2014, s. 217). Om läraren inte är uppdaterad, då kanske läraren undviker ämnet samhällskunskap och eleverna har svårare att lära sig samhällets strukturer. SO- utvärderingen 2003 visar att uppfyllelsen av målen inom SO-fältet är ganska dåligt (Skolverket 2005, s. 130). Den dåliga måluppfyllelsen kan då ha med lärarens bristande kunskaper inom ämnet att göra. Därför är min uppsats en liten grund för att se vilka strategier lärare använder och att det inom detta breda ämne går att undervisa på olika sätt. Den här studien skulle kunna skapa ett intresse för en forskare att undersöka samma typ av fråga, då det inte finns några liknande studier. Dessutom är mitt bidrag till för lärare som kanske har lite svårare för att hänga med i aktuella samhällsfrågor eller inte vet hur de ska undervisa inom detta ämne. Dessa lärare kan här få tips av hur andra lärare gör och tänker. Jag kommer själv att ha användning av mina nya insikter om hur man undervisar om aktuella samhällsfrågor.

8. Slutsats

En slutsats av vilka didaktiska strategier som lärarna använder sig av är främst att beskriva och berätta om nyheter för eleverna. Samtliga lärare har en strategi av att använda kartan för att kunna orientera eleverna genom ämnet. Samtliga lärare har strategier för att diskutera men strategierna ser olika ut mellan de olika lärarna. En lärare har som strategi att välja nyheten själv, medan en annan har strategin att eleverna väljer nyheterna. Den sista läraren använder både och men strategin för att diskutera är även att hon arbetar med månadsbladet, där de olika frågorna kommer upp flera gånger.

En slutsats om undervisningsmaterialet är att de didaktiska strategier som lärarna har verkar inte påverka valet av undervisningsmaterial. Med det menar jag att även om lärarens strategi är

att beskriva och visa samband och gör det via karta så kan detta göras oavsett vilket material som läraren använder. ”Lilla aktuellt” kan mycket väl föda diskussioner eller analyseringsunderlag, även fast källan är mer av en orienterande karaktär. Lika så med tidningen ”Metro” som kanske är tänkt som ett underlag till diskussion, kan ändå leda till en mer orienterad undervisning.

Den sista slutsatsen är att inga frågor utesluts. De tre lärarna menar att alla frågor kan tas upp under en undervisning om aktuella samhällsfrågor och att inga frågor utesluts. Dock säger två av lärarna att sexuella trakasserier är det ämnet som känns svårast att prata om. Dock beror det inte på ämnet som sådant, för att prata med eleverna om det. Utan svårigheten ligger i oron av vad föräldrarna ska tycka och kanske missförstå lärarens avsikter med undervisningen. Den typ av frågor som tas upp är elevnära frågor som bland annat eleverna väljer själva, eller som kommer upp på ”Lilla aktuellt”. Typ av frågor varierar något mellan klasserna. I årskurs 1 är det frågor som rör elevernas hemländer eller frågor som kan relatera till historieämnet. I årskurs 2 är det mycket om sport och kändisar och i årskurs 3 är det mycket nyheter som kan relateras till geografi eller miljö.

9. Slutdiskussion

I Kristianssons studie om samhällskunskapsämnets kännetecken kommer han fram till att ”ämnet är ett stort, föränderligt nutidsämne som går in i andra ämnen” (Kristiansson 2014, s. 217). Resultatet av Kristianssons intervjuer visar att samhällskunskapsämnet är ett osammanhängande och otydligt ämne, som lärarna undervisar ganska lite i. Innehåll som aktuella händelser återkommer i undervisningen men är mindre sammanhängande och omfattande i jämförelse med till exempel demokratiämnet (Kristiansson 2014, s. 216). Om jag relaterar detta till min studie och ser till hur de tre lärarna undervisar om aktuella samhällsfrågor så finns lite av den osynligheten av ämnet. Läraren i årskurs 1 använder historieämnet mycket i undervisningen. Man kan på så vis uppfatta historia som huvudämnet och att nyheterna hjälper läraren att komma tillbaka till historieämnet. Vidare uppmärksammade jag (i två av klasserna) att det förekommer fostrande aspekter i undervisningen där aktuella samhällsfrågor behandlas. Man kan även tolka att samhällskunskapsämnet på så vis är en stöttning till att kunna förklara fostrande inslag för eleverna. Läraren i årskurs 3 styr eventuellt sin undervisning mot geografi och säger själv att hon passar på att repetera världsdelar och länder när hon visar på kartan. Är

det så att Kristiansson har rätt i att samhällskunskap är ett osynligt ämne? Kristiansson säger även att det inte finns tydliga markörer i samhällskunskapsämnet, på det sättet som det finns i historia (tid) och geografi (rum) och att det är markörerna som gör ämnet synlig (Ibid 2014, s. 231). Detta får mig att tänka att dessa tre klasser kanske har skapat sina egna markörer för ämnet samhällskunskap. Kanske att markören för ämnet är att det är lite mer fritt. Eleverna uppmanas att diskutera och då slutar ofta handuppräcningen och eleverna samtalar. I vanliga fall kanske läraren är stenhård med handuppräcning, men om eleverna säger väldigt kloka saker och det blir diskussion så tror jag inte läraren dödar diskussionen för att eleverna ska räcka upp handen. I till exempel årskurs 3 då blir det kanske en markör att de ska se på ”Lilla aktuellt”. Då är det helt okej för läraren att de får byta platser och sätta sig längst fram. Det blir ett litet forum, som är mysigt och det små viskas om de olika nyheterna som kommer upp (detta såg jag inte på observationen, men har varit med i klassen förr och sett hur det fungerar). Hur det än förhåller sig med markörer för ämnet och hur mycket det påverkar eller inte, så upplever jag ändå efter att ha gjort mina observationer och intervjuer att ämnet samhällskunskap inte alls är osynligt även om det finns stora inslag av historieämnet, geografiämnet och även fostran. Samhället finns runt oss hela tiden, så det är självklart att detta ämne går in i andra ämnen, men jag kan inte säga att ämnet är osynligt. Samhällskunskap och aktuella samhällsfrågor är helt klart levande i skolans klassrum (av det jag sett i alla fall).

10. Vidare forskning

Först skulle jag vilja att någon forskare gör ungefär samma forskning som jag har gjort, men med ett större antal lärare och klasser, för att få en mer rättvisare bild av vilka didaktiska strategier lärare använder sig av i samhällskunskap och arbetet med aktuella samhällsfrågor.

Om jag skulle forska vidare skulle det vara intressant att undersöka hur man skulle kunna få de SO- orienterade ämnena att samverka i undervisningen. Då menar jag att samhällskunskapsämnet ska vara ett lika tydligt ämne som historia, geografi och religion, men att de samverkar.

En annan intressant aspekt är att undersöka elevernas uppfattningar av aktuella samhällsfrågor och hur de uppfattar undervisningen inom det området.

11. Referenslista

Almius, Tore (2006). *Erfarande och synvänder: en artikelsamling om de samhällsorienterade ämnernas didaktik*. Göteborg: Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet.

Tillgänglig på Internet: http://www.ipd.gu.se/digitalAssets/1300/1300023_06_03.pdf

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:2 uppl. Stockholm: Liber.

Gustafsson, Helene (2016). *Hur har SO-ämnena utvecklats över tid?* Stockholm: Skolverket 2016-01-26.

Tillgänglig på internet: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-mraden/so-amnen/tema-so/so-amnen-over-tid-1.186645>

Jarhall, Jessica (2012). *En komplex historia: lärares omformning, undervisningsmönster och strategier i historieundervisning på högstadiet*. Licentiatavhandling Karlstad: Karlstads universitet, 2012.

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-12037>

Johnsson Harrie, Anna (2011). *De samhällsvetenskapliga ämnernas didaktik: rapport från en inventering*. Linköping: Linköpings universitet, [Forum för ämnesdidaktik].

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-71439>

Kristiansson, Martin (2014). Samhällskunskapsämnet och dess ämnesmarkörer på svenskt mellanstadium – ett osynligt eget ämne som bistår andra ämnen. I *Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science education*. Nordidactica: 2014:1.

Tillgänglig på Internet: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:736185/FULLTEXT01.pdf>

Odenstad, Christina (2012). Betygsättning och bedömning i samhällskunskap. I: Nordgren, Kenneth, Odenstad, Christina & Samuelsson, Johan (red.). *Betyg i teori och praktik: ämnesdidaktiska perspektiv på bedömning i grundskola och gymnasium*. 2. [rev.] uppl. Malmö: Gleerup.

Odenstad, Christina (2014). *Ämnesdidaktik för SO-ämnena: för grundskolan*. 1. uppl. Malmö: Gleerup.

Odenstad, Christina (2017). *Samhällskunskap för lärare 4-9*. 1. uppl. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Tillgänglig på Internet:

<https://www.smakprov.se/smakprov/visa/9789140693761/partner/smakprov>

Sandahl, Johan (2013). Being Engaged and Knowledgeable: Social Science Thinking Concept and Students' Civic Engagement in Teaching on Globalisation: I *Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science education*. Nordidactica: 2013:1.

Tillgänglig på Internet: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:684011/FULLTEXT01.pdf>

Skolverket (2005). *Grundskolans ämnen i ljuset av nationella utvärderingen 2003 [Elektronisk resurs]: nuläge och framåtblickar*. Stockholm: Skolverket.

Tillgänglig på Internet: https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf1497.pdf%3Fk%3D1497

Skolverket (2017a). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2017*. 4. uppl. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2017b). *Kommentarmaterial till kursplanen i samhällskunskap (reviderad 2017)*. Stockholm: Skolverket.

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3811>

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 2:2. Uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Tillgängligt på Internet:

http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

11.1 Otryckta källor

Observation och intervju i klass 1	2017-11-07
Observation och intervju i klass 2	2017-10-26
Observation och intervju i klass 3	2017-10-27

Observationsschema

Observera hur klassrummet ser ut? Finns det tecken på arbete med aktuella frågor?

Vad händer på lektionen? Vilka frågor behandlas? Hur gör läraren?	Skriver eller pratar de? Vem pratar?
Orientering (Ser de på nyheter, läsa upp något, beskriver de något?)	
Analys (Använder de ett underbyggt resonemang? Pratar de om orsaker, konsekvenser och åtgärder?).	
Diskussion (Diskuterar de olika frågor? Är det en dialog? Argumentation?).	

Undervisar du om aktuella samhällsfrågor på olika sätt?

- Vad brukar ni göra?
- Brukar ni se på nyheter om aktuella samhällsfrågor? Hur kan en sådan undervisning se ut? Beskriv.
- Använder du dig av muntligt berättande om aktuella samhällsfrågor? Vid vilka tillfällen och hur kan det gå till? Beskriv.
- Brukar du låta eleverna argumentera om orsaker, konsekvenser och åtgärder? Hur kan en sådan undervisning gå till? Beskriv
- Brukar ni prata om det som hänt i form av en diskussion? Hur kan diskussionen gå till? Är det halv eller helklass eller diskussion i mindre grupper? Beskriv hur ni gör.
- Vad gör ni mest för slags lektioner om det vi har pratat om? Och varför gör ni det mest?

Var hämtar du din information ifrån? (Media, internet eller läroböcker)

- Vilken informationskälla använder du dig mest av?
- Varför använder du den mest?
- Vad finns det för fördelar och nackdelar med olika informationskällor?

Vilken typ av frågor tas upp?

- Finns det frågor som du undviker? Varför?
- Finns det frågor som är svåra att undervisa om? Varför?
- Finns det frågor som du tycker är helt opassande att lyfta upp? Varför?
- Vilken typ av frågor får störst utrymme? Varför? Eller får olika typer av aktuella frågor lika mycket utrymme? (Ekonomi, politik och miljö).

Utformar du undervisningen om aktuella samhällsfrågor olika beroende av vilken årskurs det är?

- Har du samma undervisningsform i en årskurs 3, som i en årskurs 1?
- Använder du samma slags information?

Bilaga 3

Hej XXX

Jag heter Jeanette Johansson och går min sista termin på Grundlärarutbildningen F-3. Jag ska göra mitt andra självständiga arbete nu (c-uppsats). Jag ska skriva om hur lärare undervisar om aktuella samhällsfrågor (ex. Nyheter).

Jag vill göra en observation av en lektion (om aktuella samhällsfrågor) och sedan intervjua dig. Intervjun bör max ta 20 min och jag kan vänta tills dagens slut om det passar bättre för dig.

XXX rekommenderade mig att ta kontakt med dig. Jag skulle vara väldigt tacksam om du vill ställa upp på det här, då jag helst vill göra undersökningen i samma skola. Jag skulle vilja göra undersökningen i en årskurs 1, en årskurs 2 och en årskurs 3.

Observationen och intervjun bör helst göras i nästa vecka (v.43).
Jag är tacksam för svar.

Med vänliga hälsningar

Jeanette Johansson

Mail: svara på detta eller maila XXX@XXX

Tel: 070-XXX